

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

BÙI TRUNG DŨNG

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ SỬ DỤNG ĐẤT
NÔNG NGHIỆP TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN YÊN MÔ
TỈNH NINH BÌNH**

LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI

Thái Nguyên – 2018

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

BÙI TRUNG DŨNG

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ SỬ DỤNG ĐẤT
NÔNG NGHIỆP TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN YÊN MÔ
TỈNH NINH BÌNH**

Ngành: Quản lý đất đai

Mã số: 8850103

LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS. Phan Đình Bình

Thái Nguyên, 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các kết quả nghiên cứu được trình bày trong luận văn là trung thực, khách quan và chưa từng dùng để bảo vệ lấy bất kỳ học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn đã được cảm ơn, các thông tin trích dẫn trong luận văn này đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2018

Tác giả luận văn

Bùi Trung Dũng

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt thời gian học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn, tôi đã nhận được sự hướng dẫn, chỉ bảo tận tình của các thầy cô giáo, sự giúp đỡ, động viên của bạn bè, đồng nghiệp và gia đình.

Nhân dịp hoàn thành luận văn, cho phép tôi được bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc đến PGS.TS. Phan Đình Bình - Giảng viên Trường Đại Học Nông Lâm Thái Nguyên đã tận tình hướng dẫn, dành nhiều công sức, thời gian và tạo điều kiện cho tôi trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới các thầy, cô giáo Khoa Quản lý Tài nguyên, tận tình giúp đỡ tôi trong quá trình học tập, thực hiện đề tài và hoàn thành luận văn.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Ủy ban nhân dân huyện Yên Mô, tập thể Phòng Tài nguyên và Môi trường, Phòng Nông nghiệp, Phòng Thống kê, cấp ủy, chính quyền và bà con nhân dân các xã trong huyện Yên Mô đã giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện đề tài trên địa bàn.

Xin chân thành cảm ơn gia đình, người thân, bạn bè, đồng nghiệp đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và giúp đỡ tôi về mọi mặt, động viên khuyến khích tôi hoàn thành luận văn./.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2018

Học viên

Bùi Trung Dũng

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	3
3. Phạm vi nghiên cứu	3
Chương 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU	4
1.1. Những vấn đề chung về sử dụng đất nông nghiệp.....	4
1.1.1. Đất nông nghiệp và quan điểm sử dụng đất nông nghiệp	4
1.1.2. Hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp	10
1.2 Tình hình nghiên cứu nâng cao hiệu quả về sử dụng đất nông nghiệp trên thế giới và việt nam	22
1.2.1 Các nghiên cứu về sử dụng đất nông nghiệp trên thế giới	22
1.2.2 Những nghiên cứu về nâng cao hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp ở Việt Nam.....	26
1.2.3. Nghiên cứu hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp của tỉnh Ninh Bình và huyện Yên Mô	32
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.34	
2.1. Địa điểm nghiên cứu.....	34
2.2. Thời gian nghiên cứu	34
2.3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	34
2.4. Nội dung nghiên cứu.....	34
2.4.1. Đánh giá điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội của huyện Yên Mô, tỉnh Ninh Bình.....	34
2.4.2. Hiện trạng sử dụng đất của huyện Yên Mô.....	34

2.4.3. Đánh giá hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp của huyện Yên Mô.....	34
2.4.4. Lựa chọn các LUT có hiệu quả và đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả sử dụng đất.....	34
2.5. Phương pháp nghiên cứu	35
3.5.1. Phương pháp điều tra thu thập tài liệu, số liệu thứ cấp	35
3.5.2. Phương pháp điều tra thu thập số liệu sơ cấp.....	35
3.5.3. Phương pháp đánh giá hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp	36
3.5.4. Phương pháp thống kê, xử lý số liệu	38
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	39
3.1. Điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của huyện yên mô	39
3.1.1. Điều kiện tự nhiên	39
3.1.2. Thực trạng phát triển kinh tế - xã hội	41
3.1.3. Đánh giá chung về điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của huyện Yên Mô...	43
3.2. Đánh giá hiện trạng sử dụng đất của huyện Yên Mô	44
3.3. Đánh giá hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp.....	47
3.3.1. Các loại sử dụng đất của huyện Yên Mô.....	47
3.3.2. Đánh giá hiệu quả kinh tế.....	49
3.3.3. Hiệu quả xã hội.....	55
3.3.4. Hiệu quả môi trường.....	59
3.3.5. Đánh giá chung hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp huyện Yên Mô	67
3.4. Lựa chọn các LUT có hiệu quả và đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả sử dụng đất.....	70
3.4.1. Lựa chọn các loại sử dụng đất nông nghiệp có hiệu quả.....	70
3.4.2. Các giải pháp nâng cao hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp tại huyện Yên Mô...	73
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	79
1. Kết luận	79
2. Kiến nghị.....	80
TÀI LIỆU THAM KHẢO	81

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa tiếng Việt
BVTV:	Bảo vệ thực vật
CLĐ:	Công lao động
CNH, HĐH:	Công nghiệp hóa, hiện đại hóa
CPTG:	Chi phí trung gian
DTTN:	Diện tích tự nhiên
GTSX:	Giá trị sản xuất
GTNC:	Giá trị ngày công
HQĐV:	Hiệu quả đồng vốn
HQKT:	Hiệu quả kinh tế
HQMT:	Hiệu quả môi trường
HQXH:	Hiệu quả xã hội
LUT:	Loại sử dụng đất
STT:	Số thứ tự
TB:	Trung bình
TNHH:	Thu nhập hỗn hợp

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1. Phân cấp các chỉ tiêu đánh giá hiệu quả kinh tế	36
Bảng 2.2. Tổng hợp hiệu quả kinh tế các LUT huyện Yên Mô	37
Bảng 2.3. Phân cấp các chỉ tiêu đánh giá hiệu quả xã hội	37
Bảng 2.4. Phân cấp các chỉ tiêu đánh giá hiệu quả môi trường	38
Bảng 2.5. Bảng tổng hợp đánh giá hiệu quả kinh tế - xã hội – môi trường	38
Bảng 3.1. Dân số và cơ cấu dân số huyện Yên Mô	42
Bảng 3.2. Hiện trạng sử dụng đất huyện Yên Mô năm 2017	45
Bảng 3.3. Giá trị sản xuất nông nghiệp huyện Yên Mô giai đoạn 2011 - 2017	46
Bảng 3.4. Loại sử dụng đất Tiểu vùng 1	47
Bảng 3.5. Loại sử dụng đất tiểu vùng 2	48
Bảng 3.6. Loại sử dụng đất tiểu vùng 3	49
Bảng 3.7. Hiệu quả kinh tế các kiểu sử dụng đất trên địa bàn huyện Yên Mô	50
Bảng 3.8. Đánh giá hiệu quả kinh tế các kiểu sử dụng đất	51
Bảng 3.9. Hiệu quả xã hội của các kiểu sử dụng đất	56
Bảng 3.10. Đánh giá hiệu quả xã hội các kiểu sử dụng đất	57
Bảng 3.11. So sánh mức đầu tư phân bón thực tế tại địa phương với hướng dẫn của Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Ninh Bình	62
Bảng 3.12. Mức độ sử dụng một số loại thuốc bảo vệ thực vật	65
Bảng 3.13. Khả năng che phủ đất	67
Bảng 3.14. Phân cấp đánh giá hiệu quả môi trường của các kiểu sử dụng đất	68
Bảng 3.15. Tổng hợp đánh giá hiệu quả sử dụng đất huyện Yên Mô	67

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Đất đai là nguồn tài nguyên vô cùng quý giá mà thiên nhiên đã ban tặng cho con người. Đất đai là nền tảng để định cư và tổ chức các hoạt động kinh tế xã hội, nó không chỉ là đối tượng lao động mà còn là tư liệu sản xuất không thể thay thế được, đặc biệt là đối với sản xuất nông nghiệp. Đất là cơ sở của sản xuất nông nghiệp, là yếu tố đầu vào có tác động mạnh mẽ đến hiệu quả sản xuất nông nghiệp, đồng thời cũng là môi trường duy nhất sản xuất ra lương thực thực phẩm nuôi sống con người.

Việt Nam là một nước đang phát triển, nền kinh tế còn dựa vào nông nghiệp là chính. Trong những năm qua, nước ta đã thực hiện chuyển từ nền kinh tế tập trung bao cấp sang nền kinh tế thị trường theo định hướng xã hội chủ nghĩa và đạt được nhiều thành quả to lớn trong quá trình phát triển kinh tế xã hội. Bên cạnh đó nền nông nghiệp cũng đã từng bước chuyển từ tự cấp, tự túc sang sản xuất hàng hoá. Kinh tế nông nghiệp có sự tăng trưởng khá, sức sản xuất ở nông thôn được giải phóng, tiềm năng đất nông nghiệp dần được khai thác. Ở nước ta hiện nay, với gần 70% dân số đang sống ở vùng nông thôn vì thế nền nông nghiệp vẫn có một vai trò rất quan trọng trong những năm tới. Vậy nên cùng với việc phát triển kinh tế xã hội theo hướng công nghiệp hoá, hiện đại hoá thì vấn đề sử dụng đất tiết kiệm, có hiệu quả, đồng thời phải bền vững theo thời gian và phù hợp với quy hoạch là nhiệm vụ cấp bách đặt ra cho các nhà quản lý đất đai nói riêng và của toàn xã hội nói chung. Công tác đánh giá hiệu quả các loại sử dụng đất không những cho thấy các mặt ưu điểm, nhược điểm của các loại sử dụng đất hiện tại mà còn tạo ra định hướng về sử dụng đất trong tương lai để có thể đạt được mục tiêu sử dụng đất bền vững. (Bộ NN&PTNT (2009). Cẩm nang sử dụng đất nông nghiệp. Tập 3: Tài nguyên đất Việt Nam thực trạng và tiềm năng sử dụng. NXB Khoa học & kỹ thuật). [1]

Sản xuất nông nghiệp nước ta có những đặc trưng như: sản xuất còn manh mún, công nghệ lạc hậu, năng suất chất lượng còn thấp. Tuy nhiên trong một vài thập kỉ gần đây nền nông nghiệp nước ta đã có những chuyển biến, góp phần thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. Sản xuất nông nghiệp không những

đảm bảo cho an ninh lương thực quốc gia mà còn có một số lượng khá lớn được xuất khẩu.

Nguồn tài nguyên đất đai có hạn về diện tích, trong khi đó diện tích đất nông nghiệp bị thu hẹp dần do sức ép của gia tăng dân số, quá trình đô thị hóa và công nghiệp hoá thì mục tiêu sử dụng đất có hiệu quả là hết sức cần thiết. Chính vì vậy việc phát huy và mở rộng những loại sử dụng đất nông nghiệp mang lại hiệu quả kinh tế cũng như xã hội là vấn đề mang tính chiến lược lâu dài. Hiện nay đã có những nghiên cứu sử dụng đất nông nghiệp cho một số vùng sinh thái, phạm vi cấp tỉnh và một số vùng sản xuất đặc trưng. Tuy nhiên, ở những phạm vi cấp huyện, thành phố thì những nghiên cứu đánh giá mang tính ứng dụng thực tiễn nhằm xác định các loại sử dụng đất hiệu quả còn hạn chế.

Yên Mô là một huyện vùng trũng phía nam của tỉnh Ninh Bình. Phía tây giáp thành phố Tam Điệp, phía nam giáp hai huyện Nga Sơn và Hà Trung của tỉnh Thanh Hóa, phía bắc giáp huyện Hoa Lư, phía đông giáp huyện Kim Sơn, phía đông bắc giáp huyện Yên Khánh. Yên Mô có diện tích 146,1 km² trong đó diện tích đất nông nghiệp là: 10.110,4 ha. Phần lớn đất nông nghiệp của huyện đã được Ninh Bình xác định là một trong những địa bàn quan trọng cung cấp lương thực, thực phẩm cho tỉnh Ninh Bình và nhiều tỉnh trong cả nước. Trong những năm gần đây, nông nghiệp của huyện đã có những bước khởi sắc. Hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp tăng, xuất hiện những sản phẩm nông nghiệp hàng hoá có giá trị như: dưa, nếp bắc, ngô, rau.... Cùng với sự phát triển kinh tế, xã hội, đất đai trên địa bàn huyện cũng có những biến động lớn, nhất là đất phục vụ nhu cầu sử dụng nhà ở, phát triển hạ tầng, sản xuất kinh doanh phi nông nghiệp dẫn đến quỹ đất nông nghiệp bị giảm nhiều. Vì vậy, việc nâng cao hơn nữa hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp, đưa ra những loại sử dụng đất, kiểu sử dụng đất nông nghiệp có hiệu quả để phát triển là vấn đề rất cần thiết.

Từ những vấn đề khoa học và thực tiễn sản xuất đang diễn ra ở huyện Yên Mô, được sự đồng ý của khoa Quản lý tài nguyên trường Đại học Nông Lâm – Đại học Thái Nguyên, dưới sự hướng dẫn của PGS.TS.Phan Đình Bình. Chúng tôi đã